

Birkenes kommune

Høringsnotat

Skolestruktur – Birkenes kommune 2025, sak 25/1407

Jf. KS sak 124/24 - verbalpunkt 9 bokstav s:

«at skolestruktur og organisering, herunder også kulturskole og SFO skal gjennomgås. Saken skal legges frem til politisk behandling.

I saksforberedelsen skal det være bred involvering av både elever, foreldre, ansatte og tillitsvalgte.»

Innhold

Høringsspørsmål	4
Høringsfrist.....	4
Høringsinstanser	4
Vurderinger av innspill og politisk behandling etter høringsfrist	4
Bakgrunn	5
Organisering/arbeidsgruppe.....	6
Bred involvering	6
Regelverk og saksbehandling	7
Vurderinger av ulike alternativer med antatte konsekvenser.....	9
Herefoss oppvekstsenter	9
1. Legge ned hele oppvekstsenteret	9
2. Overføring av 5.-7. trinn til Birkeland skole	10
3. Nedleggelse av barnehagetilbudet på Herefoss	10
Elevtallsutvikling – Herefoss skole	11
Mulige konsekvenser ved å legge ned Herefoss oppvekstsenter fra august 2026	12
Mulige konsekvenser ved legge ned 5.-7. trinn fra august 2026	12
Mulige konsekvenser ved nedlegging av barnehagen fra august 2026	12
Barns beste ved endringer i skolestrukturen på Herefoss.....	13
Barns beste - Herefoss barnehage	14
Birkeland skole.....	15
Elevtallsutvikling – Birkeland skole.....	15
Vurdering: Barns beste – Birkeland skole	15
Engesland oppvekstsenter - flytting av ungdomstrinn.....	16
Undervisningsressurser og årsverk.....	16
Nåværende bemanning og undervisning.....	16
Elevtallsutvikling, ungdomstrinn, Engesland:.....	16
Mulige konsekvenser for flytting av ungdomstrinnene på Engesland	16
Bruksendring og salg av bygg.....	17
Barns beste – Engesland ungdomsskole	17
Transport.....	17
Valstrand skole	18
Sammenslåing av ungdomstrinnet.....	18
Barns beste – Valstrand skole.....	19

Skyss og reisetid ved en endring av skolestruktur.....	19
Oppsummering.....	20

Kommunestyret har vedtatt at skolestruktur og organisering skal gjennomgås og at det i saksforberedelsen skal være bred involvering av både elever, foreldre, ansatte og tillitsvalgte. Sak om mulige endringer i barnehage- og skolestruktur sendes derfor ut på høring.

Høringsspørsmål

I dette høringsnotatet er det listet opp flere ulike alternativer som kan bidra til å nå målene i prosjektet "Bærekraftig, økonomisk styring" innenfor oppvekst.

Har du/dere noen synspunkter på muligheter eller utfordringer i forhold til de ulike alternativene som skal behandles politisk etter at høringsfristen er over?

Høringsfrist

- Høringsfristen er satt til 19. august 2025

Høringsinstanser

Høringen er åpen for alle som ønsker å uttale seg. Høringen publiseres på Birkenes kommunes hjemmesider, på Facebook og skolenes hjemmesider.

- Skolene videreformidler til: ansatte, elevråd, FAU, samarbeidsutvalg og leietakere.
- Fagforeninger v/Utdanningsforbundet og Fagforbundet.
- Andre som ønsker å uttale seg. Høringsuttalelser bes oversendt elektronisk til kommunens postmottak:
- postmottak@birkenes.kommune.no og merkes med: «Skolestruktur - sak 25/1407».
- Vær obs på at høringsuttalelser er åpne for innsyn. Unngå derfor sensitiv eller personlig informasjon.

Vurderinger av innspill og politisk behandling etter høringsfrist

Etter høringsfristen, vil alle innspill bli lest og vurdert. Hva er mulig, lovlig og forsvarlig sett opp mot politisk vedtatt mål om å få til en bærekraftig økonomi i framtiden for Birkenes kommune? Det vil være utgangspunktet for administrasjonens forslag til politisk vedtak senere dette året. Plan for politiske møter finnes på kommunens hjemmeside.

Kommunestyret fatter nødvendige vedtak basert på utredningen av nåværende skolestruktur, men også på utredninger gjort innenfor ansvarsområdene til andre arbeidsgrupper som har arbeidet med sak 123/24 siden vedtak om prosjekt «Bærekraftig økonomisk styring» ble fattet.

Bakgrunn

Kommunedirektørens «Forslag til budsjett 2025 og økonomiplan for Birkenes kommune 2025-2028», sak 123/24, ble behandlet 12. desember 2024.

Relevant vedtak etter kommunestyrets behandling, knyttet til dette høringsdokument er punkt 9 bokstav s, som sier følgende: «At skolestruktur og organisering, herunder også kulturskole og SFO skal gjennomgås. Saken skal legges frem til politisk behandling. I saksforberedelsen skal det være bred involvering av både elever, foreldre, ansatte og tillitsvalgte.»

Det følger videre av vedtaket at det skal gjennomføres en «udefinerbar innsparing» blant annet under området Oppvekst, som vist i tabellen under

		Økonomiplan 2025	Økonomiplan 2026	Økonomiplan 2027	Økonomiplan 2028
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)		-17 831	-14 555	-7 108	-2 278
Driftskonsekvens av endringer investeringer (Renter og avdrag)		400	2 100	4 800	6 900
Konsekvens av ikke mottak av flyktninger		-4 900	-5 532	-1 431	3 621
Beløp til fordeling		-22 331	-17 987	-3 739	8 243
Innsparinger	Prosentvis fordeling				
Udefinert innsparing Helse	20 %	-4 466	-3 597	-748	1 649
Udefinert innsparing Oppvekst	20 %	-4 466	-3 597	-748	1 649
Udefinert innsparing Samfunn	20 %	-4 466	-3 597	-748	1 649
Udefinert innsparing Organisasjon	10 %	-2 233	-1 799	-374	824
Udefinert innsparing administrasjon	10 %	-2 233	-1 799	-374	824
Udefinert innsparing NAV og Ressurssenteret	20 %	-4 466	-3 597	-748	1 649
Balanse per år etter udefinerte innsparinger		0	0	0	0

Beløpene i tabellen over knyttet til Oppvekst er senere blitt oppjustert med kr 220' som følge av politisk vedtak om full forvaltningsrevisjon innenfor oppvekst.

Arbeidsgruppen har kartlagt hvordan skolene, SFO-ene og kulturskolen driftes i dag, og vurdert hva som kan være mulig å endre på for å nå innsparingskravet, redusere utgiftene og/eller øke inntektene. Enkelte av forslagene som har vært drøftet, er svært inngripende, blant annet med hensyn til tilhørighet og stedsutvikling. Andre forslag – som justering av skolekretsgrenser for å øke elevgrunnlaget ved de minste skolene – er ikke videreført, da estimert befolkningsvekst tilsier at slike endringer ikke vil gi vesentlig effekt på sikt. Oppvekstgruppen har valgt å fremme forslag som er i samsvar med gjeldende lovverk, og har vurdert både økonomiske og andre konsekvenser ved et eventuelt politisk vedtak senere i år. Selv om enhetene ikke ønsker å redusere dagens tilbud til innbyggerne i Birkenes kommune, har arbeidsgruppen landet på forslag som anses gjennomførbare. Disse

innebærer likevel en viss reduksjon i dagens tilbud og kan oppleves å være delvis i strid gjeldende samfunnsdel av kommuneplanen.

Alternativene i denne høringen gir kommunestyret mulighet til å gjøre konkrete vurderinger/prioriteringer basert på tilgjengelig informasjon fra hver enhet som er nevnt i dette høringsnotatet, samt relevante utviklingsplaner gjeldende for vår kommune i dag.

Eventuelle vedtatte alternativer vil, fra et politisk ståsted, være de mest hensiktsmessige og volde minst mulig negativ belastning for alle, også hensyntatt kommuneplanens gjeldende samfunnsdel i vår kommune. Det bemerkes her at revidert kommuneplan for 2025-2040, også vil være på høring i samme periode som dette høringsnotatet. Relevant for dette høringsnotatet er at det i revidert kommuneplans samfunnsdel står følgende på side 19: *“Lokalsentre: Engesland og Herefoss skal styrkes som lokale sentra med gode nærtjenestetilbud og variert boligstruktur.”*

Organisering/arbeidsgruppe

Arbeidsgruppen «Oppvekst» har bestått av enhetslederne fra Engesland- og Herefoss oppvekstsenter, enhetsleder fra Valstrand ungdomsskole, enhetsleder fra Birkeland skole, rektor for kulturskolen i Birkenes/Lillesand og enhetsleder fra Birkenes Læringssenter. I tillegg har hovedtillitsvalgt i Utdanningsforbundet Birkenes deltatt på arbeidsmøter og vært deltakende i utarbeidningen av dette høringsnotatet. Kommunalsjef for organisasjon og oppvekst har vært involvert i noen av møtene for avklaringer underveis i prosessen.

Bred involvering

Det har vært bred involvering og innspill i forkant av utarbeidelsen av høringsnotatet. Følgende grupper har vært involvert i prosessen frem til dette dokumentet nå er lagt ut til offentlig høring:

- Foreldrerådene på hver skole, noen direkte med foresatte, mens andre innspill ble hentet inn via skolens FAU.
- Elevene via skolens elevråd.
- Ansatte på skolene og i SFO, samt kulturskolen og læringssenteret.
- Åpen tilgang for samtlige innbyggere i Birkenes til å komme med innspill via digitale og analoge løsninger, annonsert via flere kanaler, deriblant kommunens egen hjemmeside.
- Noen innspill kom muntlig via foreldremøter.

Det ble bedt om innspill for å sikre at de involverte skulle få fremmet sitt syn på hva de tenkte administrasjonen burde belyse og/eller ha i tankene når dette høringsdokumentet om skolestrukturen i Birkenes skulle utarbeides. Det kom ikke inn mange innspill, men de som kom, er forsøkt innarbeidet som en del av konsekvensvurderingene knyttet til alternativene i dette dokumentet.

Regelverk og saksbehandling

Opplæringsloven § 2-6 omhandler "nærskoleprinsippet" som sier at eleven har rett til å gå på den skolen som ligger nærmest eller den skolen de sokner til. Kommunen kan gi forskrifter om hvilken skole de ulike områdene sokner til. Birkenes kommune har egen forskrift om skolekretsgrenser.

Avgjørelser knyttet til skolestruktur ligger i kjerneområdet for den kommunale handlefriheten. En avgjørelse må bygge på kommunestyrets skolefaglige, økonomiske, politiske eller samfunnsmessige prioriteringer.

Barnekonvensjonen forplikter kommunen på at det skal legges vekt på barnets beste, også i saker om skolestruktur, ref. [artikkel 3 nr.1](#). Den lyder: «*Ved alle handlinger som berører barn, enten de foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn*».

[Barnekonvensjonen artikkel 12 nr. 2](#), forplikter også kommunen til å behørig vektlegge barnas synspunkter i samsvar med barnas alder og modenhet.

Utdanningsdirektoratet har utarbeidet et rundskriv "[Behandling av saker om skolenedleggelser og kretsgrenser Udir-2-2012](#)", (sist oppdatert 01.08.24) om hvilke saksbehandlingsregler som gjelder for endring av skolestrukturen, herunder ved nedleggelse av grunnskoler. Rundskrivet skal bidra til ensartet og korrekt regelverksetterlevelse.

Jfr. overnevnte rundskriv 2-2012, er kommunale vedtak om endring av skolestrukturen, for eksempel nedlegging av en skole, ikke et enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Det er ikke et vedtak som gjelder rettigheter eller plikter for en eller flere bestemte personer. Plassering av den enkelte elev ved en skole vil derimot være et enkeltvedtak.

Det er likevel et ulovfestet forvaltningsprinsipp at forvaltningen skal treffe vedtak etter at saken har vært behandlet på forsvarlig måte. Forsvarlig saksbehandling krever at en sak er tilstrekkelig opplyst før det blir gjort vedtak. Birkenes kommune har valgt å legge dette dokumentet ut på høring, for å få innspill slik at saken kan bli tilstrekkelig opplyst. Det finnes ikke lov- og forskriftsbestemte regler for hvor lang fristen for å uttale seg skal være i saker om skolestruktur.

For kommuner som har gitt forskrifter om skolekretsgrenser, må det i tillegg til vedtak om nedleggelse også skje en etterfølgende endring av forskriften om skolekretsgrensene. Områdene som sogner til skolen som nedlegges må etter nedleggelsen sogne til en eller flere andre skoler i kommunen. Dette gjør en forskriftsendring nødvendig. Forvaltningslovens kap. VII om forskrifter kommer derfor til anvendelse for endringen av forskriften om skolekretsgrenser. Det betyr at berørte institusjoner og organisasjoner må få uttale seg før forskriften vedtas, endres eller oppheves, bl.a. foreldrerådet eller samarbeidsutvalget ved de enkelte skolene i kommunen. Det kan også gjelde andre dersom det er nødvendig for å få saken allsidig opplyst.

Forskrift om skolekretsgrenser i Birkenes kommune, kapittel 2 sier:

“Alle bostedsadresser i kommunen sokner til en gitt skolekrets i henhold til gjeldende kart over skolekretsgrenser i Birkenes kommune, vedtatt av kommunestyret.”

Skolekretsgrenser i Birkenes kommune viser at elevene i Herefoss-området sokner til Herefoss skole på barnetrinnet og til Valstrand skole på ungdomstrinnet. I forslag om nedleggelse av Herefoss oppvekstsenter, eventuelt kun mellomtrinnet, forutsettes det at elevene på barnetrinnet overføres til Birkeland skole. Dette medfører at skolekretsen for barnetrinnet på Birkeland skole vil være identisk med skolekretsen for ungdomstrinnet på Valstrand skole. Elevene i kretsen vil dermed følge hverandre gjennom hele grunnskoleløpet. Det må også, i forhold til forslag om nedlegging av ungdomstrinn på Engesland oppvekstsenter, gjøres endringer som forklart over.

Denne høringen legger til grunn at videre saksbehandling og eventuelle vedtak vil behandle nedleggelse av hele eller deler av Herefoss oppvekstsenter og/eller ungdomstrinnet på Engesland oppvekstsenter, samt endring av forskrift om skolekretsgrenser i én og samme sak. Det vil si at dersom Birkeland og/eller Valstrand skole blir “nærskolen” til elever på Herefoss og/eller Engesland oppvekstsenter, så endres forskrift om skolekretsgrenser for disse elevene samtidig.

Vurderinger av ulike alternativer med antatte konsekvenser

Herefoss oppvekstsenter

1. Legge ned hele oppvekstsenteret

Forslaget om nedlegging av Herefoss oppvekstsenter kan gjennomføres, men vil kunne oppfattes som å ikke være i samsvar med målene i verken gjeldende eller revidert kommuneplans samfunnsdel (jf. side 5 i dette dokument).

Tidligere politisk behandling

Nedlegging av skolen ble også politisk behandlet i 2021. Den gang var vurderingen i hovedsak knyttet til sårbart elevmiljø pga. lavt elevtall. Nå er vurderingen også knyttet til den økonomiske situasjonen Birkenes kommune befinner seg i.

Juridiske og administrative krav

Det er lovlig å vedta nedlegging av skolen. Et slikt vedtak vil medføre endringer i skolekretsene og vil utløse krav om høring med en frist på 6–8 uker, i henhold til forvaltningsprinsippene. Vedtak om både nedlegging og endring av skolekretser kan fattes i samme sak. Dette dekker alternativ 1 og 2.

Kostnad per elev i dag jf. tildelt ramme 2026–2028

Med en ramme på drøyt 4,3 millioner kroner, og etter fratrekk av statlig tilskudd på 540.000 kroner per skole ([jf. Prop. 1 S \(2023/2024\)](#)), blir gjennomsnittlig kostnad per elev ved Herefoss skole neste skoleår:

- **Herefoss skole:** ca. **156.700 kroner per elev**
- **Birkeland skole:** ca. **103.500 kroner per elev**

Merk: Tallene inkluderer ikke kostnader til skolebygg og skoletransport, kun faktiske tildelte rammer gitt enhetene p.t.

Økonomiske konsekvenser

Estimert innsparing (basert på dagens rammer)

År	Innsparing (mill. kr)
2025	0,000
2026	2,630
2027	6,338
2028	6,338
Sum	15,306

Merk: Etter fratrekk for teknisk drift, økte transportkostnader (ca. 0,3 mill.), og bortfall av tilskudd (ca. 1 mill.), er innsparing estimert til ca. **14 millioner kroner**.

Dersom oppvekstsenteret legges ned fra august 2027, er estimert innsparing ca. **8,5 millioner kroner**.

Forutsetninger:

- Ingen nye klasser må opprettes ved Birkeland skole i perioden.
- Ingen endringer i behovet for individuell tilpasset opplæring (ITO) for elever som i dag sogner til Herefoss.

Andre forhold:

- **5/12 av rammen:** Gjelder ved delvis årsvirkning.
- **Helårseffekt:** Full innsparing oppnås først ved helårsdrift etter nedlegging.

2. Overføring av 5.–7. trinn til Birkeland skole

Dette alternativet innebærer å overføre elever på 5.–7. trinn fra Herefoss skole til Birkeland skole. Dette krever en endring av skolekretsgrensen for elever som i dag sokner til Herefoss skole, slik det også er beskrevet under alternativ 1.

Økonomiske konsekvenser - Estimert innsparing (basert på dagens rammer)

År	Innsparing (mill. kr)
2025	0,000
2026	0,354
2027	0,850
2028	0,850
Sum	2,054

Fratrekk for økte transportkostnader:

- Estimert tillegg: **93.000 kroner** (tallet er lagt inn her for å skille ut “mellomtrinnet”)

Netto innsparing:

- **1,961 millioner kroner** (som i hovedsak vil være knyttet til redusert lærerårsverk)

3. Nedleggelse av barnehagetilbudet på Herefoss

Dette alternativet innebærer å legge ned barnehagetilbudet på Herefoss fra og med august 2026.

Juridiske forhold

Barnehageloven stiller krav om at kommunen skal ha et barnehagetilbud, men ikke om geografisk fordeling.

Økonomiske konsekvenser

Estimert innsparing (basert på dagens rammer)

År	Innsparing (mill. kr)
2025	0,000
2026	0,833
2027	2,100
2028	2,100
Sum	5,033

Merk: Summen inkluderer både lønn og drift.

Rammen for 2026 vil bli oppjustert som følge av en inkurie ved budsjettering høsten 2025.

Dette vil medføre en tilsvarende økt innsparing i 2026, med 5/12-effekt.

Barnegrunnlag

- **November 2025:** 7 barn
- **Fra august 2026:** 3 barn

Elevtallsutvikling – Herefoss skole

2024/2025 har skolen 23 elever totalt					
Trinn	2025/2026	2026/2027	2027/2028	2028/2029	2029/2030
1	5	4	1	1	0
2	2	5	4	1	1
3	2	2	5	4	1
4	3	2	2	5	4
Sum 1-4	13	14	13	11	6
5	3	3	2	2	5
6	4	3	3	2	2
7	6	4	3	3	2
Sum 1-7	25	23	21	18	15

Vurderinger nedenfor er gjort av enhetsleder basert på kunnskap om/fra lokalsamfunnet, ansatte, relevante lover og kommunalt planverk.

Mulige konsekvenser ved å legge ned Herefoss oppvekstsenter fra august 2026

- I gjeldende samfunnsdel av kommuneplanen, står det at kommunen har tre levende sentra. Å legge ned hele oppvekstsenteret på Herefoss, vil av mange derfor kunne oppleves ikke er å følge intensjonene i kommunepalenes samfunnsdel.
- Vil kunne medføre komplikasjoner for foresatte som er i arbeid med tanke på logistikk og samarbeid med skole, SFO og barnehage.
- Reduserer hvor attraktivt det vil være for fremtidige innbyggere å bosette seg i området som i dag sokner til Herefoss oppvekstsenter.
- Kjent elevtallsutvikling (se tabell over) viser at det vil være rundt samme samlede elevtall på Herefoss oppvekstsenter som i dag frem til skoleåret 2029/2030. Elevtallet vil kunne synke til 15 elever, kanskje lavere etter 2029/2030.

Samlet vil en full nedlegging av Herefoss oppvekstsenter vurderes som et vedtak med høy risiko for at ytterligere stedsutvikling på Herefoss vil stagnere. Boligpriser vil kunne falle, og det vil ikke bli like attraktivt for nye innbyggere med barn i barnehage- og/eller skolealder å bosette seg på Herefoss.

Transportutgiftene kan bli høyere for fylkeskommunen da småskoletrinnet (1.-4. trinn) har færre skoletimer enn mellomtrinnslevene og derfor må transporteres hjem til ulike tidspunkt. Likevel er det kun utgiftene til barnebillett som kommunen må betale for.

Merutgiften vil være knyttet til antall elever x kr18,75 x 2 x 190 per år (2025-sats). Altså en økning på 19 elever sammenlignet med dagens 6, eller kr 135.375 kroner mer enn dagens kostnad for skoleåret 2025/2026 dersom det vedtas full nedlegging fra august 2026.

Mulige konsekvenser ved legging ned 5.-7. trinn fra august 2026

- Ved å avvikle skoletilbudet til «mellomtrinnet» vil trinnene under (1.-4.) miste den hjelp og støtte de i dag får av de «store», blant annet i forhold til dagens planer for å styrke leseferdigheter via «fadderlesing», sosial trening via «trivselsvaktordning», samt det å være en del av et større elevmiljø.
- Det vil også bli mer sårbart i forhold til at det da kun vil være to hele lærerstillinger, enhetsleder og en elevassistent til å dekke undervisning, ITO og administrasjon av oppvekstsenteret.
- Skulle også alternativ 3 (se neste alternativ) bli vedtatt, vil det kun gjenstå en svært liten elevgruppe og få ansatte til å ivareta skolens ordinære og andre lovpålagte oppgaver. Dette som følge av at skolen må kutte ytterligere ett helt lærerårsverk.

Mulige konsekvenser ved nedlegging av barnehagen fra august 2026

- Det kan ikke forsvares å drifte en barnehage med kun 2-4 barn, verken pedagogisk, sosialt eller økonomisk.

- Dersom det fattes vedtak om å avvikle driften av Herefoss barnehage fra og med august 2026, bør det samtidig legges til rette for at barna får tildelt plass i kommunal barnehage, enten på Birkeland eller på Engesland. Foresatte vil også kunne søke plass i privat barnehage om de ønsker det.
- Det vurderes som krevende å holde samme åpningstid i barnehagen som i dag med kun tre hele stillinger, som vil bli realiteten allerede fra og med august 2025.
- En konsekvens av å legge ned barnehagen fra august 2026 er at SFO mister mulighet til å kunne ha et samarbeid med barnehagen i tiden før og etter skoletiden, eller bruke hverandre ved tilfeldig fravær.

Dersom «kun» barnehagetilbudet legges ned, vil SFO kunne driftes som i dag, med en “buffer” i ansatte i skolen/enhetsleder som kan gå inn ved eventuelt korttidsfravær hos ansatte. Det kan bli rundt 8 barn som benytter seg av SFO-tilbudet fra og med høsten 2025 til ulike tider/ukedager gjennom skoleåret. Det vil også være et behov for å kunne tilby SFO-tid mellom kl. 07.00-08.00.

Barns beste ved endringer i skolestrukturen på Herefoss

Flere forskere konkluderer med at det ikke er entydig bedre for barn å gå på en liten, kontra stor skole. Det kan være økt risiko for negative følger, både sosialt og resultatmessig om elevtallet blir svært lavt eller svært høyt på en skole.

Professor Thomas Nordahl, skriver i sin rapport [“Skolestørrelse og sammenhenger med elevenes trivsel og læring”](#) (2022) følgende: *“Hovedkonklusjonen i denne litteraturgjennomgangen er at det er en liten sammenheng mellom skolestørrelse og elevenes læring og trivsel i skolen. Det vil si at variasjoner mellom skoler i liten grad kan forklares av skolestørrelsen alene når det er kontrollert for andre bakgrunnsvariabler og pedagogiske variablers betydning for elevenes læring.”*

Andre har konkludert med at klasser ikke må være for store eller for små, uten å tallfeste elevtallet direkte. ([Forskning.no](#))

Å flytte skole kan være krevende for elevene på Herefoss skole på grunn av endringen i seg selv og følelsen av å bli mindre sett og hørt, enn de er vant med i dag. Samtidig vil det øke muligheten for større vennskapskrets og det vil være flere å samarbeide med i skolefagene på samme årstrinn kontra det å være på en liten skole med flere årstrinn samlet i undervisningen.

Lengre skolevei gir lengre skoledag enn i dag. Dersom elevene fra mellomtrinnet blir flyttet til Birkeland skole vil dette medføre lengre skoledag for dem, og dertil kortere fritid. Elevene må i så fall følge samme buss som ungdomsskoleelevene på morgenen og det må legges opp en egen rute for mellomtrinns elevene tilbake til Herefoss siden skoledagen på barnetrinnet ikke er samsvarende med skoledagenes lengder på ungdomstrinnet..

Basert på en helhetlig vurdering fremstår det ikke som åpenbart at en flytting av elevene fra Herefoss skole til Birkeland skole eller ei, vil være til barnas beste. Det vil likevel ikke være i strid med lovverket å gjøre strukturendringer ved å legge ned et kommunalt skoletilbud, dersom fordelene overgår ulempene for kommunen og kommunens innbyggere, sett i sammenheng med de ulike planverk som er vedtatt gjeldende i dag og kommunens økonomiske situasjon.

Barns beste - Herefoss barnehage

- Loven brytes ikke, om det enkelte barn må starte i en av kommunens andre barnehager fra august 2026. Det bryter heller ikke med hva som vurderes å være til barnets beste.
- Kulepunktet over begrunnes med at barna med høy sannsynlighet vil få tilbud om plass i barnehage, enten på Birkeland eller på Engesland. I forhold til å være barn i en svært liten gruppe kontra en større, vil en større gruppe kunne være bedre i forhold til sosial robusthet. Foresatte vil også kunne søke barna inn i privat barnehage.
- Det er risiko for at noen barn vil kunne oppleve det krevende med endringer i forhold til de barn som går der i dag.
- I artikkelen ["Inkluderende fellesskap"](#) publisert av UDIR, og sist endret den 17. februar 2025 står det: "Kjennetegn på et inkluderende fellesskap er at alle barn:"
 - har tilgang til fellesskapet
 - samhandler med andre
 - opplever motivasjon, mestring og utvikling
 - opplever at de blir anerkjent og akseptert

I en større barnehage vil det være økt mulighet til å oppnå et slikt inkluderende fellesskap.

Birkeland skole

Som følge av alternativene knyttet til Herefoss oppvekstsenter, er det gjort beregninger om en eventuell overflytting av elever fra Herefoss til Birkeland vil få økonomiske konsekvenser for Birkeland skole.

Elevtallsutvikling – Birkeland skole

Birkeland	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
1	58	62	57	49	47	40	45	50
2	63	58	62	57	49	47	40	45
3	59	63	58	62	57	49	47	40
4	63	59	63	58	62	57	49	47
5	69	63	59	63	58	62	57	49
6	64	69	63	59	63	58	62	57
7	75	64	69	63	59	63	58	62
Antall elever	451	438	431	411	395	376	358	350
Inkl. Herefoss	25	23	19	19	16	16	15	12
Totalt	476	461	450	430	411	392	373	362

Tabellen over må sees på som "veiledende" fordi det raskt kan skje endringer i antall elever som flytter til/fra både Birkeland og Herefoss. Tallene er basert på det som var kjente elevtall tidlig i arbeidsfasen, samt framskriving fra SSB de siste årene

Basert på prognoser for elevtallsutviklingen fra SSB, vil en flytting av elevene fra Herefoss til Birkeland ikke ha betydning for antall klasser på Birkeland skole fra og med august 2026.

Vurdering: Barns beste – Birkeland skole

Det er vurdert at en økning tilsvarende elevtallet på Herefoss i dag, ikke vil påvirke elevene på Birkeland skole. Det kan medføre større grupper for å unngå å øke antall klasser.

Prognosene for elevtallsutviklingen ved skolen, er at elevtallet vil gå ned. Det vil si at skolen framover vil ha et lavere antall elever enn den har hatt i skoleåret 2024/2025.

Arbeidsgruppen vurderer at å skyse elevene fra Herefoss skolekrets til Birkeland vil være forsvarlig. Elevene på ungdomstrinnet reiser slik allerede i dag.

Engesland oppvekstsenter - flytting av ungdomstrinn

Undervisningsressurser og årsverk

- **Lærere, ungdomstrinn (i dag):**

Ved flytting av ungdomstrinnet til Valstrand skole kan det reduseres med ca. 3,55 lærerårsverk, som gir en potensiell innsparing på ca. 7,25 millioner kroner (august 2026 – desember 2028), inkludert transportkostnader.

- **Fagarbeidere:**

- Dagens behov på mellomtrinnet tilsvarer ca. 1,4 årsverk.
- Noen av disse timene må konverteres til pedagogtimer etter ny opplæringslov.

Nåværende bemanning og undervisning

- **Undervisning i dag:**

Totalt ca. 4,3 lærerårsverk (inkl. ITO).

Fagarbeidere: ca. 0,55 årsverk (med forbehold om vedtaksendring)

Elevtallsutvikling, ungdomstrinn, Engesland:

Skoleår	8.trinn	9.trinn	10.trinn	Sum
2024-2025	8	6	9	23
2025-2026	2	8	5	15
2026-2027	3	2	8	12
2027-2028	6	3	2	11
2028-2029	3	6	6	15
2029-2030	6	3	6	15
2030-2031	4	6	3	13
2031-2032	0	4	6	10
2032-2033	8	0	4	12
2033-2034	1	8	0	9
2034-2035	2	1	8	11
2035-2036	5	2	1	8
2036-2037	3	5	2	10

Mulige konsekvenser for flytting av ungdomstrinnene på Engesland

- **For skolen og lokalsamfunnet:**

- Færre elever og ansatte, kan oppleves som utfordrende.
- Det er usikkert hvordan dette vil påvirke rekruttering av kompetent personale til barneskolen.
- Det kan påvirke hvorvidt folk ønsker å bosette seg på Engesland.

- For noen elever er et lite miljø trygt og godt, mens andre kan ha nytte av et større miljø.
- Med kun én ungdomsskole i kommunen mister man fleksibiliteten til å flytte elever mellom skoler.

Bruksendring og salg av bygg.

Det kan være økonomisk lønnsomt å selge dagens barnehage og bygge om ungdomsskolefløyen til barnehage, dersom ungdomsskolen legges ned.

Barns beste – Engesland ungdomsskole

Å kun ha én ungdomsskole er sårbart og fjerner muligheten for å bytte skole. Flytting til Valstrand vil gi lengre reisevei/reisetid som vil medføre redusert fritid.

Trafikksikkerhetsutvalget har vurdert og klassifisert skoleveiene i Birkenes kommune i samarbeid med relevante parter. Dette inkluderer dagens skolevei for elevene som går på Engesland skole. Veistykket mellom Engesland og Birkeland oppleves av foresatte som usikker.

Flere forskere konkluderer med at det ikke er entydig bedre for barn å gå på en liten, kontra stor skole. Det kan være økt risiko for negative følger, både sosialt og resultatmessig om elevtallet blir svært lavt eller svært høyt på en skole.

Ut fra dagens situasjon kan det derfor ikke entydig konkluderes med om det er til barns beste eller ei, om ungdomsskoleelevene flyttes fra Engesland til Valstrand skole. For noen barn vil det være en fordel å være del av en større gruppe, mens det for andre vil være motsatt. Barn som har faglige og sosiale utfordringer, kan oppleve en endring svært negativt.

Transport

- **Transportkostnader ved eventuell nedlegging av ungdomstrinnet:**
 - 18,75 kr per elev per tur
 - 12 elever × 2 turer × 190 dager = 85.500 kr/år
 - Differanse fra dagens utgifter (maks 6 elever i 2027): + 42.750 kr/år

Valstrand skole

Lærere og administrasjon per 08.10.24: 27,56 årsverk, Miljøteam: 2,21 årsverk

Sammenslåing av ungdomstrinnet

- Flytting av ungdomstrinnet fra Engesland til Valstrand vil trolig ikke påvirke antall klasser, med mulig unntak av kullet som starter høsten 2026.
- Det er usikkert om bemanningen må økes – avhenger av ITO og vedtak om personlig assistanse. Ressurser må i utgangspunktet følge elevene.
- Valstrand har i dag ca. 28 årsverk, som reduseres til ca. 25 årsverk fra høsten 2025.

Tall for sammenslått ungdomsskole (Engesland, Herefoss og Valstrand)

Årstall	8. klasse	9. klasse	10. klasse	Totalt
2024/2025	84 elever 4 klasser	74 elever 3 klasser	90 elever 4 klasser	247
2025/2026	58 elever 54 Birkeland 1 Engesland 3 Herefoss 3 klasser	92 elever 84 Birkeland 8 Engesland 4 klasser	80 elever 74 Valstrand 6 Engesland 3-4 klasser	230
2026/2027	85 elever 76 Birkeland 3 Engesland 6 Herefoss 4 klasser (Mulig 3)	58 elever 54 Birkeland 1 Engesland 3 Herefoss 3 klasser	92 elever 84 Birkeland 8 Engesland 4 klasser	235
2027/2028	75 elever 65 Birkeland 6 Engesland 4 Herefoss 3 klasser	85 elever 76 Birkeland 3 Engesland 6 Herefoss 4 klasser (mulig 3)	58 elever 54 Birkeland 1 Engesland 3 Herefoss 3 klasser	218
2028/2029	76 elever 70 Birkeland 3 Engesland 3 Herefoss 3 klasser	75 elever 65 Birkeland 6 Engesland 4 Herefoss 3 klasser	85 elever 76 Birkeland 3 Engesland 6 Herefoss 4 klasser (mulig 3)	236
2029/2030	72 elever 63 Birkeland 6 Engesland 3 Herefoss 3 klasser	76 elever 70 Birkeland 3 Engesland 3 Herefoss 3 klasser	75 elever 65 Birkeland 6 Engesland 4 Herefoss 3 klasser	223
2030/2031	66 elever 60 Birkeland 4 Engesland 2 Herefoss 3 klasser	72 elever 63 Birkeland 6 Engesland 3 Herefoss 3 klasser	76 elever 70 Birkeland 3 Engesland 3 Herefoss 3 klasser	214
2031/2032	69 elever 64 Birkeland 0 Engesland 5 Herefoss 3 klasser	66 elever 60 Birkeland 4 Engesland 2 Herefoss 3 klasser	72 elever 63 Birkeland 6 Engesland 3 Herefoss 3 klasser	207

Barns beste – Valstrand skole

Det vil ha liten påvirkning på elevene som i dag går på Valstrand om elevene fra Engesland flyttes hit.

Skyss og reisetid ved en endring av skolestruktur

Reisetid på skoleveien kan være av betydning for den enkelte. Avstanden fra en elevs hjem til skolen avgjør om eleven har rett på skoleskyss. Organiseringen av skoleskyssen, utformingen av veinettet og bosettingsmønsteret i kommunen påvirker reisetiden. Det er ikke slik at alle elever reiser korteste vei mellom hjem og skole. Derfor kan enkelte elever oppleve å måtte sitte lengre på bussen, når den må kjøre ruten sin.

Skysslengde er en utfordring i skolestrukturen. Kommunens infrastruktur og spredte bebyggelse i distriktene gjør at noen av elevene ikke kjører korteste vei mellom hjem og skole, siden skoleruten må hente og bringe elevene der de bor. Vurdering av hva som er forsvarlig reisetid er ikke direkte lovregulert.

Opplæringsloven regulerer skyss og innlosjering for elever i grunnskolen, men det går ikke fram hvordan skyssen skal organiseres. Heller ikke i lovens forarbeider er det konkrete vurderinger av forsvarlig reisetid. Utdanningsdirektoratet skriver om reisetid i rundskriv om skyss, datert 01.08.2024.

Oppsummering

Det kan ikke med utgangspunkt i forskning slås fast at store skoler er bedre enn små skoler eller motsatt. Det kan være fordeler og ulemper med begge deler. Forskning viser derimot at det kan være større variasjon i elevenes læringsutbytte innenfor en skole enn mellom skoler. Det er skolens praksis med klasseledelse og skoleledelse, altså skoleledernes og lærernes praksis, ledelse, vurdering, veiledning og samhandling med elevene som er mest avgjørende for elevenes læringsutbytte, forutsatt at elevene trives på skolen og i læringsmiljøet. Skolenes og læringsmiljøenes størrelse kan likevel være av betydning. Inkludering, at hver enkelt opplever seg sett, verdsatt og blir regnet med, har stor betydning for den enkeltes psykiske helse og trivsel. Dette er igjen avgjørende for elevens læringsutbytte.

Et lite miljø kan være mer sårbart, siden det er færre muligheter for den enkelte å inngå vennerelasjoner, finne likesinnede eller variere mellom ulike sosiale grupperinger, hvor man kan inngå i ulike roller. Det innebærer også at hvis det oppstår utfordringer eller konflikter i relasjoner, er det ikke sikkert at den enkelte har flere alternativer å velge blant. Dette kan ha som resultat at individer faller utenfor fellesskapet. Et slikt utenforskap vet vi kan være skadelig, noe som også kan underbygges i forskning. Skolestruktur har tidligere vært på høring og vurdert av tidligere kommunestyrer. Da har hovedfokuset vært på mulig sårbart elevmiljø og utfordringer med å rekruttere kvalifisert personalet. Erfaringen har vist at de faste stillingene har man lykkes med å rekruttere til, mens det har vært utfordrende med å skaffe vikarer for kortere fravær. Nå er kommunen i en økonomisk situasjon som gjør at økonomi vil være en viktig faktor sammen med elevmiljø og læringsmiljø.

Skole har betydning for nærmiljøet på flere vis. Også utenom skoletiden fungerer bygningen som samlingssted og som grendehus. Det vil alltid påvirke omgivelsene om en skole legges ned, eller reduseres. Det er også krevende å sette konsekvensene for nærmiljøet opp mot de potensielle konsekvensene for det enkelte barn, særlig om barnet skulle oppleve de negative sidene av å være i et lite og sårbart miljø, slik det er beskrevet over, over flere år.

Når det gjelder Herefoss og alternativet om å flytte hele oppvekstsenteret, vil den umiddelbare konsekvensen, være ingen aktivitet i bygget på dagtid. Bygningsmassen på Herefoss vil fortsatt kunne bli brukt som grendehus og være et positivt samlingssted og tiltak i bygda, slik grendehus ofte er. Fristilling av lokalene vil kunne skape arena for at nye aktiviteter kan skapes i bygningsmassen.

Ringvirkningene for lag og foreninger kan gå i flere retninger. Det trenger ikke få avgjørende betydning for f.eks. idrettslaget. Heller ikke aktiviteter for de yngste barna trenger bli påvirket av en skolenedleggelse. Ofte vil disse kreve tett oppfølging av foreldre og vil kunne fortsette som før.

I forbindelse med skoleskyss og spørsmålet om når bussene går, er det ikke mulig å

svare på, uten at rutetilbudet er lagt i sin helhet i forhold til eventuell endret skolestruktur. Det må vektlegges i dialogen med Agder kollektivtrafikk (AKT), at reisetiden er effektiv og så kort som mulig, spesielt for de yngste elevene.

Når det gjelder mulighet for å søke om skoleplass på andre skoler enn nærskolen i kommunen, vil det være en individuell vurdering i hver sak. Birkenes kommune har lagt til grunn strenge kriterier for vurdering av skolebytte. Ved behandling av søknader må det sikres likebehandling ut fra de samme prinsippene. Ved en eventuell innvilget søknad, kommer utfordringer med skoleskyss dersom det ikke går rutebuss som kan benyttes.

Det har per nå ikke gjort vurderinger av barnehagen og barneskolen på Engesland. Det kan bli nødvendig å gjøre disse vurderinger på et annet tidspunkt. I den forbindelse vil utviklingen av antall barn og kommunens økonomiske situasjon, vil være av vesentlig betydning.

Kravet til økonomisk innsparing for hele kommunen, fordrer tiltak som har varig effekt. Skal man oppnå innsparingseffekt av noe størrelse, anbefales nedleggelse av Herefoss oppvekstsenter. Dette vil innebære å flytte barn i barnehagen og elever i skolen, til Birkeland. Det anbefales også å flytte ungdomsskolen på Engesland til Valstrand.

Utover det som er belyst i høringsnotatet, er det gjort interne endringer på den enkelte skole for å redusere kostnader. Det er også bestemt at Kulturskolen ikke lenger skal være en egen enhet, men blir en avdeling ved Valstrand skole.

Vedlegg:

Oppsummering av innspill før offentliggjøring av høringsnotatet (involvering)	
<i>Noen innspill var ikke mulig å gi eksakte svar på av arbeidsgruppen, men de fleste momentene er forsøkt innarbeidet i høringsdokumentet så langt det var mulig. Etter høringsfristen vil det bli lagt vekt på å gjøre en så grundig vurdering som mulig av innkomne svar, før forslag til vedtak legges frem for kommunestyret.</i>	
Innspill	Hovedtrekk
Foresatte	Foresatte både på Engesland og Herefoss har gitt innspill før høringen om at det er viktig å belyse konsekvenser en eventuell endring/nedlegging av dagens skoletilbud vil kunne medføre på begge stedene med tanke på stedsutvikling og fellesskapsmiljø. Skolevei er også en gjenganger i innspillene før høringen hvor det er bekymring knyttet til trafiksikkerhet og lang skolevei med dertil redusert fritid. Noen ønsket at det i høringen skulle gjøres vurderingen knyttet til skolestørrelser ift. Skolemiljø og spesialpedagogiske tilbud. På begge tettstedene er det et ønske om at bekymring knyttet til fremtidsutsikter for bygdene med tanke på stedsutvikling skulle belyses, samt vise til hvordan elevene har vært involvert i prosessen før høringen. Logistikkutfordringer var også blant innspillene, blant annet med tanke på SFO-tilbudene.
Ansatte	Fra ansatte kom det innspill som i hovedsak omhandlet usikkerhet knyttet til fagmiljø, usikkerhet knyttet til rekruttering og bekymring knyttet til elevenes skolevei. På begge arbeidstedene (Herefoss og Engesland) fremkommer ønske om å belyse bekymringer knyttet til hva som kan skje med et nå godt arbeidsmiljø og skoletilbud dersom det blir vedtatt strukturelle endringer som medfører færre ansatte å samarbeide med. Det var også innspill som gikk på at ansatte tenkte at elevtallet i dag er stort nok til å kunne drifte skolene som i dag, samt at skolene på begge stedene er renoverte og blitt bedre for både ansatte og elever de siste årene. På begge steder er det ønsket at høringen belyser bekymringen til hva som vil skje med nærmiljøet om skoletilbudet reduseres.
Elever	Elevene på begge stedene hadde innspill som omhandlet lengre skolevei med dertil mindre fritid. Andre elevinnspill handlet om bekymring knyttet til mulig splitting av dagens vennekretser/miljø i fritiden, men også at de ser muligheter for å få et større nettverk både faglig og sosialt. Elevene kom også med innspill som handler om bekymringer knyttet til utvikling av bygdene de er en del av i dag.